

Практичне заняття 1

Судова влада та правоохоронна діяльність

План

1. Поняття судової влади та її співвідношення з іншими гілками державної влади. Співвідношення понять «судова влада», «правосуддя» та «судочинство».
2. Ознаки та особливості судової влади.
3. Форми реалізації, функції та завдання судової влади.
4. Принципи функціонування судової влади.
5. Правосуддя, його поняття, ознаки та принципи здійснення.
6. Судово-правова реформа в Україні, її етапи на напрямки.
7. Поняття та загальна характеристика правоохоронної діяльності в Україні.
8. Поняття, завдання та функції правоохоронних органів (органів правопорядку) в Україні.

Завдання:

1. *Назвіть з наведеного переліку органи, які входять до судової системи України:*
 - 1) Третейський суд при Харківській Торгівельно-промисловій палаті;
 - 2) Державна судова адміністрація України;
 - 3) Конституційний суд України;
 - 4) Європейський суд з прав людини;
 - 5) Окружний адміністративний суд м. Києва;
 - 6) Ленінський районний суд м. Харкова.
2. *Назвіть з наведеного переліку органи, які належать до правоохоронних органів України:*
 - 1) адвокатське об'єднання «Іванов і партнери»;
 - 2) Служба безпеки України;
 - 3) Відділ охорони супермаркету «Простор»;
 - 4) Державне контрольно-ревізійне управління;
 - 5) Прокуратура України;
 - 6) Національне антикорупційне бюро України;
 - 7) Громадська організація «Спілка охорони прав ветеранів Афганістану»;
 - 8) Державна кримінально-виконавча служба України;
 - 9) Слідчий суддя Фрунзенського районного суду м. Харкова.

Практичне заняття 2

Судова система та Конституційний суд України

План

1. Поняття, структура, риси, властивості судової системи України.
2. Принципи побудови і порядок формування судової системи України.
3. Правовий статус, ознаки, принципи діяльності, завдання, функції та повноваження Конституційного Суду України.
4. Організаційне забезпечення діяльності Конституційного Суду України.
5. Склад та правовий статус суддів Конституційного Суду України.
6. Конституційне судочинство.

Завдання:

У жовтні 2016 р. Президент України своїм Указом ліквідував Окружний адміністративний суд Києва і створив Центральний окружний адміністративний суд міста Києва у кількості 33 суддів; Лівобережний окружний адміністративний суд міста Києва у кількості 26 суддів. Відповідно до іншого Указу Президент України перевів на посади суддів новоствореного Центрального окружного адміністративного суду міста Києва суддів ліквідованого Київського окружного адміністративного суду. Відповідно до указу Президента України встановлена підвідомчість Центрального окружного адміністративного суду (Голосіївський, Печерський, Подільський, Святошинський, Солом'янський, Шевченківський райони м. Києва) й Лівобережного окружного адміністративного суду (Дарницький, Деснянський, Дніпровський, Оболонський райони м. Києва).

Оцініть правомірність вищенаведеного Указу Президента України. Який порядок та підстави утворення та ліквідації судів за Законом України «Про судоустрій і статус суддів»? Яким нормативним актом регламентується підвідомчість судів? Яким є порядок оскарження Указів Президента України про утворення або ліквідацію судів?

Практичне заняття 3

Суди загальної юрисдикції

План

1. Організаційні засади побудови системи судів загальної юрисдикції.
2. Місцеві загальні суди.
3. Місцеві господарські суди.
4. місцеві адміністративні суди.
5. Апеляційні суди.
6. Вищий суд з питань інтелектуальної власності.

7. Вищий антикорупційний суд

8. Верховний Суд – найвищий судовий орган України: склад, структура, повноваження.

9. Велика Палата ВСУ.

Завдання:

1. У судді місцевого суду Г. 30 червня завершився 5-річний строк призначення його вперше на посаду. Враховуючи це, голова суду видав розпорядження, згідно з яким на період до вирішення питання про призначення судді Г. безстроково доручив йому розгляд справ лише про адміністративні правопорушення.

Які повноваження має голова місцевого загального суду? Оцініть правомірність дій голови суду стосовно судді Г.? Яким є порядок обрання судді, п'ятирічний строк повноважень якого завершився, безстроково?

2. Голова апеляційного загального суду вніс на затвердження зборів суддів апеляційного суду запропонований ним персональний склад судових палат. Збори суддів затвердили пропозицію голови суду.

Суддя Р., який після розподілу почав працювати у судовій палаті з цивільних справ, через декілька тижнів звернувся до голови суду з проханням перевести його до судової палати з кримінальних справ, оскільки його попередній досвід у якості судді і професійний та науковий інтерес більш пов'язані з розглядом кримінальних справ, ніж цивільних. Голова суду відмовив у проханні, мотивуючи тим, що існуючий персональний розподіл його, як керівника суду, задовольняє, він є оптимальним, оскільки враховує у міру можливості професійні якості і нахили усіх суддів, а не лише одного. Тоді суддя Р. звернувся до зборів суддів апеляційного суду області з проханням підтримати його бажання працювати в судовій палаті з кримінальних справ. Загальні збори, вислухавши усі доводи судді Р. та заперечення голови суду, дійшли висновку, що доцільніше суддю Р. ввести у склад судової палати з кримінальних справ.

Чи були компетентними збори суддів у вирішенні питання, з яким звернувся до них суддя? Які наслідки позитивного вирішення прохання судді? Які повноваження зборів суддів? Яке призначення органів суддівського самоврядування, які вони мають організаційні форми?

Практичні заняття 4-5

Правовий статус суддів України

План

1. Поняття і загальна характеристика правового статусу суддів України.
2. Гарантії незалежності суддів, їх загальна характеристика.
3. Порядок добору кандидатів на посаду судді.
4. Порядок призначення на посаду судді.
5. Порядок переведення судді до іншого суду.
6. Вимоги до судді місцевого, апеляційного, вищого спеціалізованого, Верховного Суду.
7. Кваліфікаційний рівень судді.
8. Відповідальність суддів в Україні: види, особливості.
9. Дисциплінарна відповідальність судді.
10. Звільнення судді з посади та припинення його повноважень.
11. Правовий статус судді у відставці.
12. Правовий статус присяжних.

Завдання:

1. Громадянин С. після подання необхідних документів, складення відбіркового іспиту, проходження спеціальної підготовки перебував у резерві ВККС України на заміщення вакантних посад судді. У липні 2015 р. ВККС України на основі даних спеціальної перевірки щодо кандидата на посаду судді встановила невідповідність громадянина С. морально-етичним вимогам до судді. Причиною стала минула адвокатської діяльності громадянина С. в ході представництва інтересів клієнта у цивільній справі. До дисциплінарної відповідальності адвоката за цим епізодом громадянин С. не притягався. Громадянин С. оскаржив рішення ВККС України до Вищого адміністративного суду України. За підсумками розгляду цієї справи у вересні 2015 р. ВАС України повністю задовольнив позовні вимоги громадянина С., визнавши, таким чином, відповідні рішення ВККС України про відмову в наданні рекомендацій і виключенні його з кадрового резерву – незаконними.

Оцініть законність дій ВККС України. Чи вправі ВККС України надавати оцінки особистих та моральних якостей кандидата на посаду судді? Назвіть вимоги, що встановлені у законодавстві до кандидатів на посаду суддів. Який порядок призначення на посаду суддів в Україні?

2. Суддя місцевого загального суду, призначений вперше, до займання посади судді був одним із засновників юридичної фірми. але, ставши суддею, він після робочого дня, а також у вихідні дні консультував

постійних клієнтів фірми, які оплачували його послуги на банківський рахунок фірми.

Коли про це стало відомо, його запросили до Вищої ради правосуддя, щоб або спростувати цю інформацію, або дати стосовно неї пояснення.

Суддя підтвердив правдивість інформації і пояснив, що він не бачить у його вчинках порушень закону:

– по-перше, він давав консультації поза приміщенням суду і не в робочий час, тобто на його службових обов'язках це ніяк не відбивалося;

– по-друге, він консультував клієнтів з питань законодавства у сфері підприємницької діяльності, спори з яких, якщо такі виникають, розглядаються господарськими судами, а він працює у загальному місцевому і за внутрішньою спеціалізацією розглядає кримінальні справи;

– по-третє, у юридичній фірмі працюють тільки його син зі своєю дружиною, які ще не мають значного досвіду і тому не можуть консультувати зі складних питань права, що може відбитися на іміджі фірми, а звідси і на розмірах доходів, а існуюча ситуація дозволяє його сім'ї бути матеріально забезпеченою, а значить і він як суддя є більш незалежним, ніж його колеги.

Чи сумісна вказана діяльність зі статусом судді? Які обмеження встановлює законодавство до діяльності професійного судді на посаді? Яке рішення має прийняти Вища рада правосуддя України за результатом розгляду інформації про вищезазначеного суддю? Який орган і в якому порядку приймає рішення про звільнення судді з посади в через несумісність?

3. У нарадчій кімнаті при постановленні вироку присяжні висловилися за необхідність призначення підсудному більш м'якого покарання, ніж запропоноване головуючим. Однак головуючий професійний суддя продовжував наполягати на суворій мірі покарання, підкреслюючи, що він краще знає закон. Один із присяжних категорично відмовився підписувати вирок, зазнавши серед причин неповне дослідження на судовому слідстві одного з епізодів обвинувачення (крадіжка майна з проникненням у житло).

Перелічте права й обов'язки присяжного. Який порядок ухвалення рішень судом у складі суддів і присяжних? Чим відрізняється процедура ухвалення рішень судом присяжних в Україні й в країнах англосаксонської системи права? Чи може присяжний висловити незгоду із ухваленим рішенням і якщо так – у якій формі це відбувається?

4. У заступника голови вищого спеціалізованого суду, доктора юридичних наук, який пропрацював на посаді судді 31 рік і має допуск до державної таємниці рівня “цілком таємно”, є 16-річний улюблений онук, який попрохав дідуся подарувати йому на повноліття автомобіль моделі BMW X6.

Чи зможе суддя задовольнити прохання онука за рахунок свого посадового окладу і в який строк? Який рівень суддівської винагороди встановлений законом і від чого він залежить?

5. У процесі судового розгляду справи по обвинуваченню гр. Н. у скоєнні навмисного вбивства за обтяжуючих обставин суддя декілька разів усно висловлювався про винуватість гр. Н. у скоєнні злочину через те, що гр. Н. відмовлявся від дачі показань. У відповідь підсудний сміявся, викрикував, називав суддю хабарником, у нецензурній формі висловлював своє ставлення щодо свідків обвинувачення.

Дайте правову оцінку діям учасників судового розгляду. Чи існують підстави для притягнення судді до дисциплінарної відповідальності? Хто може ініціювати таке провадження? Яке дисциплінарне стягнення, на Вашу думку, можна застосувати до судді у даному випадку? Які заходи може застосувати суддя до порушників порядку судового засідання?

6. Управління СБУ в Харківській області склало протокол про вчинення суддею корупційного правопорушення, передбаченого ст. 172⁶ КУпАП (порушення вимог фінансового контролю). Районний суд м. Харкова визнав суддю винним у скоєнні цього правопорушення. Відповідно до вимог ст. 285 КУпАП постановою суду про накладення адміністративного стягнення за адміністративне корупційне правопорушення на суддю була надіслана до Вищої ради правосуддя як органу, який накладає дисциплінарні стягнення на суддів.

Оцініть дану правову ситуацію з точки зору вимог Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо підстав притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності. Якими мають бути дії Вищої ради правосуддя України у даній ситуації? Яке дисциплінарне стягнення має бути застосовано до судді у даному випадку?

Практичне заняття 6 **Органи суддівського врядування**

План

1. Поняття, види та місце органів суддівського врядування у забезпеченні незалежності судової влади.
2. Порядок утворення, склад, структура Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.
3. Служба інспекторів ВККС України.
4. Правовий статус та повноваження членів ВККС України.

5. Порядок утворення, склад, структура Вищої ради правосуддя України.
6. Служба інспекторів ВРП України.
7. Правовий статус та повноваження членів ВРП України.

Практичне заняття 7 **Органи суддівського самоврядування** **та організаційне забезпечення судової влади**

План

1. Поняття суддівського самоврядування, його організаційні форми, завдання та значення.
2. Збори суддів.
3. З'їзд суддів України.
4. Рада суддів України.
5. Система забезпечення функціонування судової влади.
6. Державна судова адміністрація України, її статус та повноваження.
7. Територіальні органи ДСА.
8. Апарат суду, служба організаційного забезпечення роботи суду.
9. Служба судової охорони.

Практичні заняття 8-9 **Прокуратура України**

План

1. Поняття прокуратури України та її місце у системі органів державної влади.
2. Функції прокуратури.
3. Система прокуратури та структура її органів.
4. Офіс Генерального прокурора.
5. Правові акти прокурорської діяльності.
6. Статус прокурора та гарантії його незалежності.
7. Порядок зайняття посади прокурора.
8. Дисциплінарна відповідальність прокурора.
9. Звільнення прокурора з посади.

Завдання:

1. Громадянин К., 26 років, який закінчив юридичний коледж зі ступенем бакалавра і має річний стаж роботи державним виконавцем, звернувся до регіональної прокуратури із заявою прийняти його на посаду прокурором у тому ж районі, де він працював на попередній посаді. Керівником регіональної прокуратури йому було відмовлено.

Чи були підстави для відмови? Які саме? Назвіть вимоги, що пред'являються до осіб, які призначаються на посади прокурорів та порядок їх призначення.

2. Прокурор Золочівської місцевої прокуратури виніс апеляційну скаргу на вирок місцевого суду Золочівського р-ну Харківської обл. до апеляційного суду Харківської обл. Прокурор регіональної прокуратури Харківської обл. відкликав цю апеляцію у зв'язку з помилковою позицією прокурора Золочівського місцевої прокуратури.

Чи правильно вчинив прокурор регіональної прокуратури? Хто може відкликати апеляцію прокурора? Дайте характеристику принципу організації та діяльності органів прокуратури, на знання якого розраховано цю задачу.

3. До місцевої прокуратури звернувся громадянин Д., інвалід із зору. Посилаючись на те, що йому дуже важко читати та писати, він висказав прохання виділити йому працівника прокуратури, який би зміг захистити його конституційні права у суді під час розгляду цивільної справи. Прокурор прокуратури відмовив йому, посилаючись на те, що у прокуратури на день звернення громадянина Д. великий обсяг термінової роботи. Йому було запропоновано звернутися до юридичної консультації за місцем мешкання.

Чи правильно вчинив прокурор? Інтереси яких груп громадян має представляти прокурор у суді?

4. За порушення трудової дисципліни прокурор регіональної прокуратури Харківської області своїм наказом притяг до дисциплінарної відповідальності прокурора Харківської місцевої прокуратури № 2 та виніс йому сувору догану.

Чи правильно вчинив прокурор регіональної прокуратури? Який орган може притягти до дисциплінарної відповідальності працівників прокуратур? Які види дисциплінарних стягнень можуть застосовуватися до працівників прокуратури?

Практичне заняття 10 Національна поліція України

План

1. Поняття, завдання, принципи діяльності Національної поліції України.
2. Система поліції та структура її органів.
3. Роль і місце МВС України у відносинах з поліцією.
4. Повноваження поліції.
5. Поліцейські заходи.
6. Добір на посаду поліцейського.
7. Атестація поліцейських.
8. Громадський контроль за діяльністю поліції.

Завдання:

1. У громадянки М. поблизу вокзалу невідомий вихопив з рук сумку, де знаходились гроші і документи. Намагаючись його наздогнати, вона помітила працівника поліції, який проходив поруч, і покликала його на допомогу. На звернення М. працівник поліції тактовно пояснив, що він повертається додому зі зміни, тому знаходиться не при виконанні обов'язків.

Оцініть ситуацію з точки зору прав і обов'язків працівників поліції.

2. До громадянина Д., який сидів у своєму автомобілі і розмовляв по телефону, підійшли співробітники поліції і повідомили, що вилучають його транспортний засіб для проїзду до місця події, а мобільний телефон – для ведення оперативних переговорів. На заперечення громадянина Д. вони застосували до нього прийоми рукопашного бою і затримали його на 72 години за спротив співробітникам поліції

В чіх діях у даній ситуації вбачаються порушення закону? Які права поліції передбачено чинним законодавством?

Практичне заняття 11 Служба безпеки України

План

1. Поняття Служби безпеки України, її завдання та засади діяльності.
2. Система та структура СБУ.
3. Антитерористичний центр при СБУ.
4. Основні напрями діяльності та повноваження СБУ.

5. Кадри СБУ.
6. Контроль і нагляд за діяльністю СБУ.

Завдання:

В ході переслідування підозрюваного у вчиненні крадіжки 14 серпня співробітники Служби безпеки України проникли на присадибну ділянку громадянина П., провели її огляд і обшук дачного будинку, зламавши при цьому вхідні двері. Дізнавшись про це, громадянин П. звернувся до органу Служби безпеки із вимогою надати пояснення щодо цього випадку. Не отримавши пояснень протягом місяця, громадянин П. подав скаргу до суду із вимогою відшкодувати заподіяну йому працівниками Служби безпеки України матеріальну і моральну шкоду. Викликаний до суду представник Служби безпеки

України заперечив проти скарги, мотивуючи тим, що їх співробітники вже 16 серпня повідомили прокурора про цей факт і отримали його санкцію на обшук житла.

Яке рішення повинен прийняти суд? Які права і обов'язки Служби безпеки України передбачені законодавством?

Практичне заняття 12 **Органи досудового розслідування України**

План

1. Поняття, завдання, форми досудового розслідування.
2. Система органів досудового розслідування, їх повноваження.
3. Слідчий – уповноважена службова особа органу досудового розслідування, його процесуальний статус.
4. Керівник органу досудового розслідування, його процесуальний статус.
5. Нагляд за діяльністю органів досудового розслідування.
6. Роль і значення оперативно-розшукової діяльності у досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень.

Завдання:

1. Під час розслідування кримінального провадження виникла необхідність провести обшук житла громадянина К. Слідчий звернувся з відповідним клопотанням до прокурора, але згоди не отримав. Після цього слідчий звернувся з аналогічним клопотанням безпосередньо до слідчого судді.

Чи додержано у вказаній ситуації вимог кримінально-процесуального законодавства? В чому полягає процесуальна свобода слідчого? Який порядок оскарження рішень прокурора?

- 2.** Назвіть органи та нормативні акти, що їх закріплюють, які є:
1. Правоохоронними органами;
 2. Органами досудового слідства;
 3. Органами дізнання;
 4. Органами, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність;
 5. Органами, що суміщають оперативно-розшукові та кримінально-процесуальні функції

Практичне заняття 13 **Державне бюро розслідувань**

План

1. Поняття, завдання та гарантії незалежності ДБР.
2. Система і структура органів ДБР.
3. Повноваження ДБР.
4. Директор ДБР та його заступники: порядок призначення та повноваження.
5. Працівники ДБР: вимоги, порядок призначення на посаду, стажування, атестація.
6. Звільнення працівника ДБР.
7. Контроль за діяльністю ДБР.

Практичне заняття 14 **Національне антикорупційне бюро України**

План

1. Поняття, завдання, принципи діяльності НАБУ.
2. Гарантії незалежності НАБУ.
3. Система і структура органів НАБУ.
4. Повноваження НАБУ.
5. Директор НАБУ: порядок призначення та повноваження.
6. Працівники НАБУ: порядок призначення, стажування, відрядження.
7. Обмеження щодо працівників НАБУ.
8. Контроль за діяльністю НАБУ.

Практичне заняття 15

Адвокатура України

План

1. Поняття та сутність інституту адвокатури.
2. Правове регулювання адвокатської діяльності.
3. Принципи адвокатської діяльності.
4. Правовий статус адвоката: порядок набуття, права та обов'язки. Обмеження щодо надання адвокатом правової допомоги.
5. Правовий статус помічника адвоката.
6. Організаційні форми діяльності адвокатури. Єдиний реєстр адвокатів.
7. Спілки та асоціації адвокатів.
8. Види адвокатської діяльності.
9. Адвокатська таємниця.
10. Основні принципи адвокатської етики.
11. Гарантії адвокатської діяльності.
12. Дисциплінарна відповідальність адвокатів.
13. Кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури: склад, структура та повноваження.
14. Безоплатна правова допомога: види, право на надання та отримання.

Завдання:

1. У Міністерство юстиції України надійшла заява громадянина Н., який є уповноваженим представником адвокатської фірми “Консоль”, із проханням зареєструвати зазначене адвокатське об'єднання. Для реєстрації були подані всі необхідні документи. При розгляді питання про реєстрацію було встановлено, що статутом адвокатської фірми “Консоль” передбачається можливість ведення підприємницької діяльності.

Яке рішення має бути прийняте Міністерством юстиції України і чому? Як Ви розумієте цілі і завдання адвокатських об'єднань?

2. Адвокату В. було доручено ведення справи по звинуваченню К. за ч. 2 ст. 396 КК України. У кримінальній справі була вкрай поверхово досліджена особистість К. Адвокат направив лист за місцем його роботи з проханням надіслати більш детальну характеристику.

Чи правильно зробив адвокат? Назвіть основні види адвокатської діяльності.

3. Громадянка М., 1977 р.н., має постійне місце роботи та місце проживання, звернулась до Юридичної клініки Національного юридичного

університету імені Ярослава Мудрого з проханням допомогти скласти позовну заяву та вимогою надання безоплатного адвоката по справі про розподіл майна з колишнім чоловіком. В останньому їй було відмовлено.

Які види безоплатної правової допомоги наведені в задачі? Назвіть організації, які мають право на надання безоплатної правової допомоги.

Практичне заняття 16 **Нотаріат в Україні**

План

1. Поняття нотаріату та нотаріальної діяльності, її форми, види, принципи здійснення.
2. Право на заняття нотаріальною діяльністю.
3. Статус нотаріуса, його права та обов'язки.
4. Організаційна побудова державного нотаріату в
5. Україні:
 - a. державні нотаріальні контори,
 - b. державні нотаріальні архіви.
6. Дисциплінарна відповідальність державного нотаріуса.
7. Порядок реєстрації приватного нотаріуса
8. Вимоги до робочого місця приватного нотаріуса
9. Особливості юридичної відповідальності приватного нотаріуса
10. Підстави і порядок зупинення та припинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса.
11. Нотаріальні дії: порядок та правила вчинення
12. Нотаріальна таємниця і гарантії її дотримання.

Завдання:

1. На підставі результатів перевірки роботи нотаріальних органів міста начальник обласного управління юстиції анулював реєстраційне посвідчення приватного нотаріуса і скасував постанову державного нотаріуса про відмову у вчиненні нотаріальної дії.

Чи правомірні дії начальника обласного управління юстиції?

2. *Назвіть з наведеного переліку органи та посадових осіб, яким закон надає право вчиняти нотаріальні дії у певних, встановлених законом випадках:*

- 1) посадові особи місцевих рад;
- 2) консульські установи;
- 3) лікарі швидкої допомоги;

- 4) командири військових частин;
- 5) адвокати.

3. *Приватний нотаріус вчинив такі дії:*

- 1) видав дублікати документів, що зберігаються в справах нотаріату;
- 2) видав свідоцтво про право на спадщину;
- 3) вжив заходів до охорони спадкового майна;
- 4) засвідчив справжність підпису на документі, призначеному для дії за кордоном;
- 5) від імені клієнта склав позовну заяву до господарського суду;
- 6) склав протокол огляду місця події у кримінальній справі на прохання слідчого;
- 7) посвідчив протест прокурора на незаконне рішення міської ради;
- 8) вчинив виконавчий напис про стягнення заборгованості з заробітної плати.

Які з перелічених дій нотаріуса є правомірними? Відповідь обґрунтуйте з посиланнями на відповідні норми правових актів.